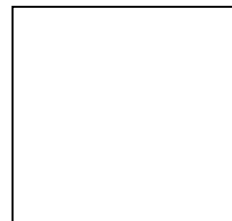

Nittedal Rotaryklubb

Program og Kommunikasjonskomitéen

Månedsbrev August 2019

Presidentens hjørne

Kjære Rotaryvenner!

En lang sommer er tilbakelagt, og jeg håper den har vært full av gode opplevelser for de fleste av dere. Vi har hatt mange fine sommermøter og fått testet ut at det går helt fint å møtes i leiligheter også – der det er hjerterom er det husrom!

Nå er de ordinære møtene på Solli i godt gjenge, og komitéer og styret er i startfasen med å gjennomføre klubbens planer og mål. Møtekalabalen for høsten er lagt, og vi kan se frem til et innholdsrikt program både i egen klubb og i samarbeid med deler av distrikt 2260.

Årets guvernør er Jutta Bachmann, og hun stiller seg fullt og helt bak RI president Mark Daniel Maloneys motto: «Rotary Connects the World». Vår klubb følger opp mottoet med å ønske utvekslingsstudent Cooper Hale hjertelig velkommen til Nittedal, og god tur til Anne Marie Botterud som vi har sendt USA. Etter nyttår reiser også Ingrid Lyngstad fra vår klubb til Australia. Ungdomsutveksling er fredsarbeid på sitt beste og jeg ønsker flotte opphold for alle tre!

Guvernør Jutta kommer med to store endringer på møtefronten denne høsten. Det første er at Distriktskonferansen avholdes på Kielfergen, og det andre er at guvernørbesøkene skjer gruppevis, og ikke som før i den enkelte klubb. Nittedal Rotaryklubb tilhører område G sammen med Lillestrøm, Strømmen, Sagdalen, Skedsmo Nord, Skedsmokorset, Lørenskog og Lørenskog Vest. Kameratskapskomitéene i de respektive klubbene er godt i gang med å planlegge guvernørmøtet. Høstens andre samarbeidsprosjekt er området, det som tidligere het intercitymøte. Det er i år som i fjor et åpent møte med salg av kaffe og kaker som inntektskilde. Vi har vært så heldige å få professor Dag O. Hessen til å komme og holde foredrag om «Klodens tilstand – er det lys i tunellen?». Det er viktig at vi inviterer med oss gjester både til dette møtet og til ordinære møter i klubben! Rotary skal være en åpen og aktiv klubb som er synlig i lokalmiljøet. Kanskje det hjelper oss til å nå målet om fire nye medlemmer i år også.

Til slutt må jeg ta med at vi klarte å overrumple Aaste Føllesdal og hennes ansatte da Liv, John og jeg troppet opp under middagen på 25-års jubileumsfesten i slutten av august. Hun ble overrasket og svært glad for utnevnelsen til Paul Harris Fellow (PHF). Den får hun for sin ekstraordinære innsats for Miljøhuset Gnisten.

Vi ønsker hverandre en god høst i klubben.

Hilsen president Elisabeth

Sommermøter ble avholdt med godt oppmøte hos følgende vertskap

3/7 Astrid og Gunnar Eigeland
11/7 Astrid og Gerd Peyman
18/7 Elisabeth Laake
25/7 Møtefri
1/8 Møtefri
8/8 Torun og Ulf Henriksen

Stor takk til disse god servering og trivelig samvær!

Klubbmøte 15. august: Vandring langs Kruttverkbekken og orientering ved Åge Henriksen

Foto: Liv

Kameratskapskomitéen sto for arrangementet med mulighet for innendørsservering i den gamle produksjonsanlegget. Som da vi var der for tre år siden hadde regnet akkurat lettet før vi ankom. Vi kunne derfor ta med oss kaffe og kaker ut på den nye amfitribunen. Det var imponerende å se hvor mye rydding og oppgraderings arbeid Kruttverkets Venner har utført i mellomtiden.

Åge fortalte om virksomheten på hans gamle arbeidsplass og ga oss også en spennende innføring i kruttets historie generelt. Krutt er et stoff som brenner svært hurtig og brukes som **drivstoff** i skytevåpen. Det finnes to typer, svartkrutt og røyksvakt krutt. Flammefronten ved forbrenning av krutt forplanter seg ved termisk ledning og har en hastighet som er lavere enn lyd hastigheten i stoffet. Dette er forskjellig fra **dynamitt** som **detonerer** med supersonisk hastighet.

Svartkrutt ble mest sannsynlig oppfunnet i **Kina** på **800-tallet**. Derfra spredte kunnskapen seg vestover med **Silkeveien**. Men det er vanskelig å stadfeste nøyaktig og hvor det ble oppfunnet. Kineserne var

langsomme til å utvikle bruksområdene til kruttet. Til å begynne med ble det benyttet til fyrverkeri, og til å lage små eksplosiver. Første gang det ble benyttet militært, men ikke i særlig omfattende grad, var under **Song-dynastiet**, i form av små raketter til å skremme fiendens hester. Men det var ikke før en gang mellom 1300 og 1310 at kineserne utviklet en kanon. I Europa derimot, ble kruttet kjent langt senere enn i Kina. Der regnes munken Berthold Schwarz i **Freiburg** som opphavsmannen til kruttet slik vi kjenner det. I europeisk sammenheng vil kruttets historie til våpenbruk starte fra omkring år 1310 og var det eneste praktiske sprengstoffet fram til slutten på 1800-tallet..

Krutt består av **trekull**, **svovel** og **salpeter**. I dag brukes det mest til **fyrverkeri**. I begynnelsen var kruttet ikke blandet optimalt, og salpeteret var ikke rent, men på 1600-tallet nådde man tett på nåtidens optimale blandingsforhold: 75 % **salpeter**, 10 % **svovel** og 15 % **trekull**. Framstillingen skjer ved at råmaterialet finmales i en kulemølle og blandes med ren alkohol/sprit til en deig, som eltes. Denne vales ut til tynne flak som tørker, og knekkes til kruttkorn. Mange av kruttets egenskaper (som forbrenningshastighet) bestemmes ved størrelse, størrelsesfordeling og form på kruttkornene.

Nitedals Krudtværk ble anlagt av ingeniøren Georg Frølich i 1882, da han kjøpte en tomt på 435 dekar fra gårdene Bjertnes og Mo. Produksjon av **svartkrutt** startet i 1883. Svartkruttet ble benyttet til ulike formål, men grunnlaget for produksjonen i Nittedal var først og fremst **hvalfangsten**. Det ble brukt svartkrutt både som drivmiddel i **harpunkanon** og i selve **harpunen**. I 1896 begynte kruttverket også produksjon av røyksvakt krutt, som hadde militær anvendelse i skytevåpen. Fra 1906 produserte verket også det nye sprengstoffet *Echo*, som var en rimeligere erstatning for **dynamitt**. Dessuten tålte dette slag og støt uten å eksplodere, og egnet seg derfor godt til granater. Bedriften produserte også haglpatroner.

Frølich drev kruttverket til 1917, da det ble solgt og innlemmet i det nyopprettede Norsk Sprængstofindustri, som senere ble fusjonert inn i **Dyno Industrier**. Bedriften trappet ned produksjonen av røyksvakt krutt etter 1917, og produksjonen av granatsprengstoffet Echo opphørte i 1920-årene. Etter det var produksjonen primært rettet mot det sivile markedet.

Arbeidsstokken bestod av mellom 16 og 50 arbeidere. Virksomheten medførte stor eksplosjonsfare, og tilsammen 17 personer ble drept i ulykker ved fabrikken. Den største ulykken inntraff 7. mai 1919, da 7 mennesker omkom. Den siste ulykken 30. desember 1976 krevde to menneskeliv. Verket ble lagt ned i 1978. Deretter drev **A/S Norma-Nittedal** produksjon av haglpatroner der frem til 1988. Åge var ansatt her etter at Kruttverket ble nedlagt.

Vi avsluttet med en vandretur nedover til det falleferdige kraftverket som det vil være vanskelig og risikabelt å restaurere, men som helt klart ville kunne utgjøre en flott attraksjon på Kruttverkområdet.

Ref. Jarle

Klubbmøte 22. august: Convention-rapportering ved våre utsendinger

På møtet deltok en gjest som er elev ved Bjertnes Videregående Skole dette året. Han heter Cooper E. Dale, og er fra Seattle, USA. Til dette møtet hadde Anne Johanne stekt sveler som ble servert med brunost, deilig!

Programmet var referat og opplevelser fra deltagelse på Rotary International Convention i Hamburg. Jan Alfred fylte 60 år mandag og fikk overrakt en flott blomsterbukett. ØivindRøst, avtroppende president, fikk en forsinket bukett. Elisabet ønsker å ha en liten quiz på tre spørsmål på møtene. Denne gang var spørsmål nr. 1: Hva heter årets RI-president? Det er Marc Daniel Melony fra Alabama. 2: Hva slags jubileum feirer Gnisten lørdag? De feirer 25årsjubileum. 3: Hvem fikk THS m/safir? Det var Egil Kristiansen. Har noen et såkalt Rotary moment å fortelle om, et øyeblikk som er litt spesielt?

Astrid, Gro og Bente blant Convention deltagere i Hamburg. Marit Liv var også der.

Viktige datoer: Guvernørbesøk felles for 8 klubber blir 21. nov, Distriktskonferanse 5-7 okt. Der er fire påmeldt. Årsfesten vår blir 12. oktober på Solli. 30. okt. er det områdemøte, samordnet med Skedsmokorset. Biolog Dag Ola Hessen er foredragsholder.

Gro Hansen fortalte og viste bilder fra Rotary Convention. En del av fotoene var tatt av Astrid, Berit og Marit Liv også. Hamburg har 1.8 millioner innbyggere. Convention samlet 25,000 rotaryanere. Det var to åpningsseremonier pga så mange deltagere. I flaggparaden var det flagg fra 170 land! Avtroppende president hadde fokus på de unge, og det er blitt etablert mange nye Rotaract-klubber. Under Convention var det et End Polio Now-løp, der alle løperne hadde rød trøye med «End polio» på. Det ble opplyst at en såkalt «Shelter-box» koster 6,000 kr. De er til god hjelp i katastrofeområder.

På Convention var det også foredrag og debatt om hvordan Rotary i Tyskland har engasjert seg etter mottak av svært mange flyktninger. Forskjellige miljøspørsmål var også oppe til debatt. Det er viktig bl.a. å slutte med produksjon av søppel. Gjenbruk, og å skape ny vekst ved gjenbruk, er nødvendig. Unge innovatører fikk priser.

Neste år blir Rotary International Convention på Hawai!

Ref. Kjersti

29. august: Rotarys Paul Harris Fellow-medalje til daglig leder på Gnisten, Aaste Føllesdal

Ved det nylige 25 års-jubileet på Miljøhuset Gnisten fikk alle brukerne som hadde vært med siden starten tildelt 25-årsmedalje. Denne uken var det Rotarys tur til å hedre daglig leder Aaste Føllesdal. Under jubileumsmiddagen for alle ansatte og brukere 29.august ble det ærbødig stillhet da Rotarys president Elisabeth Laake med sekretær John Røstad plutselig sto foran alle gjestene. Formålet var å dele ut en utmerkelse til en person som har gjort en særskilt innsats for fellesskapet.

Denne personen var daglig leder Aaste. Hun leder en vekstbedrift som kjennetegnes av arbeidsglede og engasjement. Rotary ønsket å belønne henne for mangeårig innsats for mennesker som trenger tilrettelagt arbeid og tett oppfølging. Undervisning i norsk og samfunnsfag for flyktninger er også en del av aktivitetene på Gnisten. Aastes lederskap bygger på Gnistens flotte verdier: at – alle har muligheter – alle kan noe – alle er like mye verdt.

Foto: Liv

Derfor hadde Nittedal Rotaryklubb besluttet å hedre Aaste Føllesdal med utmerkelsen til Paul Harris Fellow: Nå!, medalje og diplom. Det var en overrasket mottaker og en jublende forsamling som tok imot denne æresbevisningen. President Elisabeth ønsket alt godt for bedriften fremover, og avsluttet med følgende oppfordring til alle: ... Nå må dere feire dere selv og være veldig stolte av den jobben dere gjør!

Ref. Liv

Klubbmøte 29. august: Sonja Skinnarland, direktør NAV Oslo: Trender i Arbeidslivet

Foredragsholderen er Nittedøl og aktiv i lokalmiljøet. Hun orienterte om utviklingstrekk i arbeidslivet og om NAVs innsats for å få folk i arbeid. Man har blant annet tatt i bruk digitaliserte verktøy for å redusere personlige fremmøter. Det gjennomføres løpende bedriftsundersøkelser for å se hva arbeidsgiverne har behov for: hvilke kvalifikasjoner vil det trenes flere eller færre av, eventuelt omtrent uendret.

Her er det store ulikheter for bransjeområdene. Varehandel er ganske pessimistisk, mens offentlig sektor, helse, elektrisitet, vann og renovasjon ser økt behov for ansatte. Eksempelvis nevnte hun mer behov for truckførere på grunn av flere lagre som følge av økt netthandel. På regional basis er Nordland generelt mest optimistisk.

Arbeidsledigheten i Oslo er ganske lav: 3.2% brutto (ledige og tiltak) og 2.6% netto. Verst er det i Oslo NØ og SØ med sosial arv, der barn av arbeidsledige har vanskeligere for å komme inn i arbeidslivet. I Oslo er det spesielt stor tilvekst av unge arbeidstakere. NAV har ikke jobbene, men jobber tett mot arbeidslivet, blant annet gjennom inkluderingsdugnad og samarbeid med helsevesenet. Arbeid er helse (finnes unntak).

Hun poengterte sterkt viktigheten av lærlingplasser og en rekrutteringsdugnad for å få flere mennesker i varig jobb, særlig folk som har hull i sin CV. Mange finner jobber på nett, som hjemmesider for bedriftene, og i liten grad gjennom aviser og tidsskrifter. Det offentlige finner ansatte i NAVs databaser.

Ref. Jarle

Redaktør Jarle